

- játékeszközök, játékra alkalmas terek, amiket lehetőség szerint használnak. A nevelők is bekapcsolódnak a gyermekek egyéni vagy csoportjátékába.
- Az együttlét felszabadult, kötetlen formája a közös játék, a foglalkozások, ahol ugyanakkor közvetve gyakorolhatják a csoporttagok az együttműködést, alkalmazkodást, lehetőségük van egymást mélyebben vagy más oldalról is megismerni.
  - A nevelő feltárja, hogy milyen szabadidős foglalkozás részvételére motivált a gyermek (mi az, ami érdekli, ami örömet nyújt a számára, milyen területen voltak vagy vannak sikerélményei, hol válthat ki elismerést teljesítményével).
  - Ösztönzi, motiválja a gyermeket a nevelő a lakókörnyezetben rendelkezésre álló aktív szabadidős tevékenységek igénybevételére: felveszi a kapcsolatot a sportegyesületekkel, klubokkal, megismeri programjaikat, tájékoztatja erről a gyermekeket, esetleg közösen megtekintik a foglalkozásokat.
  - A gondozószemélyzet változatos tartalmú, témájú szervezett foglalkozásokat, klub jellegű tevékenységeket kínál fel a gyermekek számára szükségleteik és igényeik, érdeklődésük alapján. Ezek a szervezett együttlétek sok esetben kapcsolódnak a napi élettevékenységekhez – házimunkához, ház körüli munkákhoz (pl. szerelés, javítás). Azon kívül a csoportban dolgozó munkatársak egyéni érdeklődése, speciális ismeretei alapján kerülhetnek megrendezésre programok.
  - A magatartási, alkalmazkodási, szabálytartási problémákkal küzdő gyermek szabadidő eltöltésének tervezésekor a gondozó előnyben részesíti a terápiás jellegű hatást kiváltó tevékenységeket (pl. úszás, lovaglás, fokozott kreativitást, intenzív együttműködést igénylő foglalkozások). Fontos, hogy megkülönböztessék a szabadidős, rekreációs és a fejlesztő célú és hatású programokat.
  - A gondozószemélyzet szervezésében és kivitelezésében alkalomszerűen különféle szórakoztató rendezvényeken is részt vehet a gyermek (pl. vetélkedők, sportnap, felnőtt - gyermek mérkőzések, szilveszteri vigasság, farsangi ünnepség, diszkó, mozi). Valamint életkornak megfelelően, a meglévő bizalmi kapcsolatra építve egyéni programokra is elengedik a fiatalokat.
  - A gyermek számára biztosítanak egyéb szórakoztató tevékenységeket is (pl. könyvolvasás, újságolvasás, zenehallgatás, rádióhallgatás, társasjátékok, videofilmek megtekintése, rajzolás, festés, biciklizés). Lehetővé teszik, hogy megnézze a korának megfelelő szórakoztató és ismeretterjesztő (lehetőleg megnyugtató, erőszakos eseményektől mentes) műsorokat a televízióban.
  - A nevelő felméri, hogy a gyermekek milyen jellegű és tartalmú üdülésre vagy táborozásra vágnak leginkább (ajánlott a nyári szünet ideje alatt egy tábori és egy üdülési hét biztosítása). Ennek alapján megtervezi és kivitelez/kivitelezteteti a gyermekközösség szünidei üdülését (kötetlenebb, a napirendet kevésbé részletesen behatároló, improvizatívabb programok alkotják, pl. vízparti üdülés) és táborozását (előre meghatározott és tervezett,

aprólékosan előkészített tevékenységekből, foglalkozásokból épül fel, pl. sporttábor, képzőművészeti tábor). Tanulásban akadályozott gyermekek nyaraltatásánál prioritást kapjanak az önellátásra épülő, önkiszolgálást, öntevékenységet fejlesztő, fizikai aktivitást igénylő szünidei táborok.

Egészségügyi és étkeztetési szolgáltatások

A gyermekotthonba érkező gyermekek többsége fizikálisan és egészségügyileg elhanyagolt, gyakran szenvednek akut, esetenként állandósult betegségben. Ezért igyekszünk a lehető legalaposabb körültekintéssel (anamnézis, kezelőorvosa diagnózisa, zárójelentések, gyermekjóléti szolgálat egészségügyi lapja „GYSZ-4” alapján), ezeket felderíteni, kezeltetni, gyógyíttatni. A bekerülő gondozottakat az intézmény orvosa látja el.

A gyermekotthon feladatai

- Az előző orvosától a gyermek egészségügyi anyagának kikérése.
- Szükség esetén a védőnőtől az oltási könyv beszerzése.
- TAJ- kártya szülőtől, illetve előző gondozási helyről történő beszerzése.
- Átjelentés a körzetileg illetékes gyermek háziorvoshoz.
- Az újonnan elhelyezett gyermekek egészségügyi előéletével a rendelkezésünkre álló dokumentumok alapján ismerkedünk meg (zárójelentések, ambuláns lapok, gyermekjóléti szolgálat egészségügyi lapja, „GYSZ-4”)
- Gondoskodunk arról, hogy az ellátás igénybevételének kezdetekor, majd rendszeres időközönként általános orvosi (státusz) vizsgálaton vegyenek részt, az életkorhoz kötött, előírt védőoltásokat megkapják
- Valamennyi kötelező - és adott esetben ajánlott – szűrővizsgálaton megjelennek
- A gyermekek testi, érzékszervi, pszichés fejlődésében, szervezetük működésében felmerülő zavarok megjelenésekor, a betegségek tüneteinek jelentkezésekor intézkedünk a kezelés megkezdéséről. Felvesszük a kapcsolatot a gyermek háziorvosával, akinek utasításait maradéktalanul végrehajtjuk. A beteg, gyógykezelés alatt álló, kórházban ápolt gyermek gyógyulásának feltételeit és eszközeit teljes körűen biztosítjuk. Szakorvoshoz való beutalás esetén felvesszük a kapcsolatot az illetékes szakellátással, biztosítjuk a gyermek megjelenését a szakrendelésen. A szükséges kontrollvizsgálatok időpontját figyelemmel kísérjük.
- Rendszeresen szervezünk drog- és szenvedélybetegségekkel (dohányzás, alkohol, kábítószer, játékszenvedély) kapcsolatos előadásokat a felismerés, megelőzés érdekében.

Napi egészségügyi gondozási feladatok

- Fontos, hogy kizárólag felnőtt ellenőrzése mellett a gyermekek megtanulják a gyógyszerek helyes használatát.
- A tárgyi feltételek lehetővé teszik minden gyermek, fiatal számára az alapvető egészségügyi és higiéniai szokások elsajátítását, rendszeres gyakorlását. A fiatalok intimszféráját lehetőségeink szerint tiszteletben tartjuk és biztosítjuk.
- A betegségről (időpont, diagnózis, terápia) nyilvántartást vezet az otthon mind a gyermek személyi anyagában, mind a kezelési nyilvántartásban.
- A dolgozó a kezelési nyilvántartás alapján adja át az ápolási teendőket a lakóegységekben dolgozóknak.
- Szakrendelésre a lakóegységek dolgozói viszik el a gyerekeket.
- Gyógyszernapló alapján adja ki a gyógyszereket a dolgozó feltüntetve a pontos gyógyszeradagolást.
- Évente fogászati szűrésen vesznek részt a gondozottak előzetes időpont egyeztetés alapján.
- Kamasz lányoknál menstruációs napló vezetése.
- Fogamzásgátló tabletták szedésének szabályozása, napló vezetése.
- A gyermekotthon vezető irányításával folyik az egészségügyi és szexuális felvilágosító munka.
- Az intézetben lakó összes gyermek személyi higiénijának legalább heti szinten történő ellenőrzése (köldök, körmök, haj stb. tisztán tartása)
- A beteg gyermekek gondozása a lakóegységekben történik.
- Nagyon súlyos fertőző beteg esetén a gondozottak elkülönítetten kerülnek elhelyezésre.

Egészséges életmódra nevelés

Ezen korosztály új ismeretekre való nyitottságának kihasználásával megelőzhetővé válnak a serdülőkorban kialakuló szenvedélybetegségek, a kábítószer- és alkoholfüggőség, valamint elkerülhető a korai és meggondolatlan szexuális élet negatív következményei. Az egészségorientált nevelést célzó programok rendszeressége és a gyermekotthon életébe történő integrálása révén a gyermekek megismerhetik, felmérhetik és tudatosíthatják azon veszélyeket és következményeket, amelyeket a deviáns magatartási formák hordoznak, valamint aktívvá és motiválttá válnak azon megoldási módok elsajátításában, amelyek révén elkerülhetővé válnak (ismeretterjesztő előadások, programok, vetélkedők).

Az egészséges életmód alakításánál egyik legfontosabb feladat a káros szenvedélyek kialakulásának prevenciója, a már kialakult káros szokások mérséklése. Ezzel kapcsolatban folyamatos felvilágosításra és személyes példaadásra törekszünk, együttműködve az oktatási intézményekkel.

Étkeztetési szokások

- Az étrendet az lakásotthonokban dolgozó szakemberek állítják össze, figyelembe véve az idényszerűséget, vitamin – és tápanyagszükségletet, a gyermekek életkorát.
- Gyermekeink a teljes körű ellátás keretében naponta ötször, az egészséges táplálkozás követelményeinek megfelelően étkeznek.
- A téli időszakban fokozottan figyelünk a vitamin pótlására, friss gyümölcsök, zöldségek szervezetbe való bevitelével és vitaminok szedésével.
- Ha a gyermek egészségi állapota indokolja, részére orvosi javaslatra, az orvos előírásainak megfelelő étkezési lehetőséget (diétát) biztosítunk. Az ételek összeállításánál diabetikus segítségét kérjük, aki személyre szabottan ad tanácsot az ételallergiában szenvedő gyermekek számára.

Napi életgyakorlat

A napi életgyakorlat minden téren, így a gondozás terén is a gyakorlatias időbeosztásra az idő felhasználásnak megnyugtató rutinjára épül. Ha az időfelhasználás megnyugtató rutinja hiányzik a nevelő vagy gyermekfelügyelő munkájából, akkor nem tud mintát adni a gyermekek számára, ami beépülhetne személyiségükbe, hiszen az idő az egyik legfontosabb életet strukturáló tényező. A szervezett életritmus biztonságot ad, mert előre kiszámítható. Az egyéni gondozási nevelési terv készítésekor fel kell mérni, hogy otthon mielőtt bekerült volna a gyermekotthonba, milyen napirend szerint élt a gyermek és ehhez képest meg kell tervezni, hogy mit kell fejleszteni a növendékben, hogy új realisabb a gyermekotthon életébe illeszkedő napirendje, időrutinja alakuljon ki.

Napi élet szervezése, napirend

- Viselkedészavarokkal küszködő, illetve beilleszkedési zavarokat, vagy antiszociális magatartást tanúsító, pszichoaktív szereket használó gyerekek, kamaszok nevelése során rendkívül fontos, hogy a közösségi napirend mellett, minden növendék számára egyénileg testre szabott napirend készüljön, amelyet szigorúan be kell tartatni.
- Ha a gyerekek unatkoznak, szellemi, lelki, testi energiái nincsenek lekötve, foglalkoztatva, akkor deviáns cselekedetekkel kötik le magukat. A beszabályozás azért is fontos, mert csak ez adhat ritmust életüknek, ez alakíthat ki bennük belső tartást, önfegyelmet. Az egyéni napirend felállításánál nem csak az elvárásokat kell figyelembe venni, hanem személyiségük egyéni sajátosságait, fejlettségi szintjüket is.
- A kötött elfoglaltságok mellett arra is kell valamennyi időt biztosítani, hogy egyedül, magukban is lehessenek. Ez az egyedüllét azonban az időbeosztásban strukturált legyen, nem pedig ötletszerű, parttalan.

- Előre meg kell tervezni, napi, heti, vagy ha szükséges havi bontásban a tanulás, a munka az étkezés az önkiszolgáló tevékenységek, a pszichoterápia, fejlesztőterápia, a szervezett szabadidős programok, a tv nézés, az egyéni és csoportos beszélgetések, a kimenő és családkapcsolatok, az olvasás, az egyedül lét, a játék, a sport, mozgás stb., idejét.

Napirend szorgalmi időben

6.00-6.30	Folyamatos ébresztő, tisztálkodás, reggeli, rendrakás
6.30-7.30	Folyamatos indulás az iskolába
12.00-16.00	Folyamatos érkezés az otthonba, ebéd
13.00-17.00	Kicsik pihenője, tanulás, szakkörök
17.00-18.00	Irányított tevékenység nélküli szabad levegőn való tartózkodás
18.00-20.00	Folyamatos vacsora, tisztálkodás, játék, beszélgetés, TV nézés
20.00-	Folyamatos lefekvés, életkortól függően

Napirend hétvégén, szünidőben

8.00-9.00	Ébresztő, tisztálkodás, reggeli, rendrakás
9-00-	Házimunkák, tanulás
12.00-	Ebéd
12.30-18.00	Kicsik pihenője, kimenő, olvasás, beszélgetés, játék, irányított tevékenység nélküli szabad levegőn való tartózkodás (min.1 óra) szervezett foglalkozás, kirándulás, uzsonna
18.00-20.00	Folyamatos vacsora, tisztálkodás, TV nézés, beszélgetés, játék
20.00-	Folyamatos lefekvés, életkortól függően

- Kulturális foglalkozás a lakócsoporton belül heti rendszerességgel.
- Sporttevékenységek lehetőségének biztosítása.
- Technikai, kreatív, kézműves jellegű tevékenység lakócsoporton belüli heti rendszerességgel.
- Szervezett, csoportos szabadidős tevékenység.

A különleges ellátású gyermekek körében végzett speciális feladatok

- Az integráció azért is nagyon fontos, mert az együttéléssel tényleg megtanulják egymást tolerálni és elfogadni. Nagyon fontos az is, hogy a fogyatékos gyermekeket „húzza” a nem fogyatékos gyermekanyag. Csoporttársaiktól sok jó dolgot megtanulhatnak, ami a mindennapi élettel kapcsolatos.
Bizonyos önismeretet is ad az, hogy látják a mindennapokban, hogy ép társaiktól különböznek. Például nehezebben tanulnak. A lakásotthoni munka azonban, a fogyatékosság kompenzálására lehetőséget ad, mert megmutathatják, hogy ők is értékesek valamiben. Ugyanúgy, mint egy családban, a dolgozók fokozatosan nevelik őket az önállóságra.

- A gyermekotthon egyik legfőbb feladata a normalizációs elv kiteljesítése, azaz igyekszünk olyan élethelyzetbe hozni az intézményrendszerben nevelkedő gyermekeket, hogy onnan kikerülve – akár a saját családjához költöznek, akár önálló életet kezdenek – be tudjanak illeszkedni az adott társadalmi környezetbe, meg tudjanak felelni a társadalmi elvárásoknak.
- A tanulásban akadályozott gyerekek, fiatalok integrált nevelése-gondozása során figyelembe vesszük az eltérő személyiségfejlődési sajátosságokat. A tanulásban akadályozott gyerekek, fiatalok késleltetési képessége igen gyenge, ahogy megkívánnak valamit, mindjárt meg akarják szerezni és ez sok konfliktus forrása lehet a velük együtt élő normál értelmi képességű gyerekekkel. Gyakorlással azonban az ösztön kielégítés késleltetése, a türelmesség fejleszthető náluk. Továbbá, ha nem látnak át, nem értenek egy helyzetet könnyen dühbe gurulnak, agresszívek lesznek. Belátó képességük, realitásérzékük kicsi. Szinte csak a közvetlen empirikus, gyakorlati megtapasztalást értik, a gondolkodás konkrét, még nincs, vagy fejletlen az elvont gondolkodás. Ezt a sajátosságot mindenképpen figyelembe vesszük integrált nevelésük során. A direkt szocializációs tanulásra kell helyezni a hangsúlyt, egy-egy szocializációs viselkedési forma megértésében, rögzítésében sokat segíthet, ha eljátszatjuk velük a konkrét szituációt. Fontos, hogy átéljenek helyzeteket, mivel, ha csak elmagyarázni próbáljuk meg nekik, azt úgysem fogják megérteni.
- Személyiségfejlesztésük, nevelésük-gondozásuk során sok türelemre van szükség, ugyanakkor az együttnevelés során a többi gondozottban fel kell ébreszteni irányukban a szolidaritást, a megértést.

A speciális ellátási igényű gyermekekkel kapcsolatos sajátos feladatok:

A speciális ellátási szükségletű fiatalok egyre komolyabb devianciák miatt kerülnek az ellátórendszerbe. Növekszik a már nagyon fiatalon pszichiátriai problémákkal küzdő gyermekek aránya, s egyre gyakrabban találkozunk problémás szerhasználó, vagy addikcióval küzdő fiatalokkal.

Esetükben azok a nevelési módszerek, feladatok, melyek a normál ellátási szükségletű gyermekekkel történő foglalkozás során hatékonyak lehetnek, már nem, vagy csak kis mértékben eredményeznek változást.

Nagyon fontos feladat a pszichiátriai beteg gyermekek esetében az egészségügyi szolgáltatókkal (szakorvos, Gyermekpszichiátriai Gondozó) történő együttműködés, hogy a szükséges gyógyszerelés számukra biztosítható legyen, s ily módon a nevelési hatásokra fogadóképesebbeké váljanak.

A pszichoaktív szerhasználat jelensége esetén, a tünetek súlyosságának figyelembe vételével a gyermeknek speciális segítséget próbálunk nyújtani, addiktológiai konzultációt az intézményben, azonban ha ez a típusú segítség nem segít, s a gyermek sem szomatikusan, sem egyéb szempontból nem rendeződik, úgy

tinédzser-rehabilitációs intézmény, vagy OGYSZB döntés esetén zárt intézménybe kerülését szorgalmazzuk prevenciós cézzal, megóvva a gyermeket a szerhasználó/függő életmód súlyos következményeitől.

Munkatársaink – pszichológus és pszichopedagógus nevelő bevonásával – személyre szabott módszereket igyekeznek alkalmazni. Építenek az élménypedagógiai módszerekre, a közösen átélt programok megtartó, gyógyító hatására, valamint a segítség szakmai alapelveire. Komoly lehetőséget látunk a sportprogramok terápiás és alternatívát nyújtó hatásában, ennek érdekében bérleti szerződést kötöttünk a település sportlétesítményének használatára, s rekreációs szervező kollégáink folyamatos sport programokat biztosítanak a gyermekeknek.

Esetkezelő szolgáltatások

Engedély nélküli eltávozás a gyermekotthonból

Feladatunk az engedély nélkül eltávozott, vagy engedélyezett távollétról a megadott időben vissza nem érkező gyermek felkutatása, a gyermek tartózkodási helyének ismertetése, az együttműködés megvalósítása az illetékes szervekkel, személyekkel, a gyermek gondozási helyére történő visszakerüléséről való gondoskodás, valamint a szökés okainak kiderítése és ezáltal a későbbi hasonló események prevenciója.

Teendők az engedély nélküli eltávozás, illetve a gyermek eltűnésének, szökésének észlelésekor:

1. Intézményi társak megkérdezése, esetlegesen tudnak-e a gyermek hollétéről.
2. Személyes felkutatás a gyermek feltételezhető, vagy ismert előfordulási helyein.
3. Mentőszolgálatnál, egészségügyi intézményeknél, a gondozott gyermekkel kapcsolatban lévő intézményeknél tájékozódás.
4. Rendőrség felé körözés elrendelésének kérése, eltűnés bejelentése a rendszeres gyógyszeres kezelés alatt álló, a betegsége, a fogyatékosága miatt önmagáról gondoskodni képtelen, a 14 év alatti gyermek esetén haladéktalanul, egyéb esetben 24 órán belül, amely bejelentés tartalmazza az alábbiakat:
  - a gondozott gyermek személyes adatai
  - a gondozott gyermek gyámhatóság határozatban megállapított tartózkodási helye,
  - a gondozott gyermek eltűnésének pontos ideje (év, hó, nap, óra, perc)
  - a gondozott gyermek személyleírása: magasság, alkat, haja színe, fejforma, szeme színe, füle, orra, szája, fogazata, álla, nyaka, felső végtagjai, alsó végtagjai,
  - a gondozott gyermek egyéb azonosításra alkalmas különös ismertetőjele,
  - ruházata,